

25
EL - FURKAN / FURKAN
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 77 AJETA**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ۝
الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَسْخَرْ وَلَا يَنْبَغِ لَهُ شَرِيكٌ
فِي الْمَلِكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ۝

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"
"Neka je Uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena", /1/ "Onaj Kome pripada vlast na nebesima i na Zemlji, Koji nema djeteta, Koji u vlasti nema ortaka i Koji je sve stvorio i kako treba uredio!" /2/

Sam Uzvišeni, dž.š., izražava plemenitu zahvalu na objavljivanju Kur'ana Svome plemenitom Poslaniku na velikom Kur'anu kao što Uzvišeni kaže:

"Uzvišen neka je Allah Koji Svome robu objavljuje Knjigu, i nije je dao iskrivljenu, nego ispravnu, da teškom kaznom, koju će On dati opomene, a da vjernike koji čine dobra djela obraduje" (18:1, 2), pa ovdje kaže: **"Neka je Uzvišen."** To je na oblik (tefaul) i znači trajni, ustrajni i neprekidni bereket.

"Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an."

Glagol označava ponavljanje i umnožavanje. Ranije Knjige bile su objavljene odjedanput. Kur'an je objavljivao, ajet po ajet, propis za propisom, sura po sura, što je jače po dostavi, i više pažnje posvećuje onome kome se objavljuje, kao što Uzvišeni kaže u ovom suretu:

"Oni koji ne vjeruju govore: 'Trebalo je da mu Kur'an bude objavljen čitav, i to odjednom!' A tako se objavljuje da bismo time srce tvoje učvrstili, i Mi ga sve ajet po ajet objavljujemo. Oni ti neće nijedan prigovor postaviti, a da ti Mi nećemo dati odgovor i najljepše objašnjenje navesti." (25:32,33), te je zbog toga ovdje Kur'an nazvao Furkanom, onim koji rastavlja Istinu od neistine, jer on, zaista, rastavlja Istinu od neistine, Uputu od zablude, zavedenost od razboritosti, dozvoljeno od nedozvoljenog.

* Objavljena nakon sure "Jasin".

** Ajeti 68 - 70. objavljeni su u Medini.

Uzvišeni kaže: **"robu Svome"**; ovo je svojstvo hvale, priznanja i ugleda jer se pridodaje robovanju Njemu (Allahu), kao što Uzvišeni kaže: **"Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo..." (17:1)**, Uzvišeni veli:

"da bi svjetovima bio opomena", kao što kaže Allahov Poslanik, s.a.v.s.: /357/ "Meni je dato pet stvari koje nisu date nijednom poslaniku prije mene. Jedna od njih je ta da su raniji poslanici bili poslani svaki svome narodu, a ja sam poslan svim ljudima uopšte"

Uzvišeni veli:

"Onaj Kome pripada vlast na nebesima i na Zemlji, Koji nema djeteta, Koji u vlasti nema ortaka", tj. On je Vlasnik nebesa i Zemlje, Čist od djeteta i sudruga, partnera, zatim obavještava da je On Uzvišeni :

"i Koji je sve stvorio i kako treba uredio", tj. svaka stvar bez obzira koja, bez izuzetka, stvorena je i Njemu podređena. On je Stvoritelj svih stvari, svega i njihov Gospodar, njihov Posjednik, njihov Bog, sve je podređeno i nalazi se pod Njegovom vlašću, Njegovom upravom, potčinjenosti Njemu, Njegovim uređenjem i određenjem.

وَالَّذِينَ دُونَهُ

ءَالِهَةٌ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ۝

"A oni su uzeli mimo Njega božanstva koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju da od sebe neku štetu otklone ni da sebi kakvu korist pribave i koja nemaju moći da život oduzmu, da život daju i da ožive." /3/

Uzvišeni obavještava o velikom neznanju mušrika, koji sebi uzimaju druge "bogove" umjesto Allaha, Stvoritelja svih stvari, te uz Njega obožavaju one koji ne mogu stvoriti čak ni krilce komarca, već su i njihovi "bogovi" stvorenja koja sebi ne mogu priuštiti nikakve ni štete ni koristi, pa kako onda da to mogu priuštiti svojim obožavateljima.

"Nemaju moći da život oduzmu, da život daju i da ožive", tj. nemaju oni nikakve moći ni udjela u tome, naprotiv, svi će se sigurno vratiti Uzvišenom Allahu, Njemu Jedinom, Koji život daje, oživljava i usmrćuje. On je Onaj Kome će se sva stvorenja vratiti na Sudnjem danu, od prvog do posljednjeg

"Stvoriti sve vas i sve vas oživiti isto je kao i stvoriti i oživiti jednog čovjeka." (31:28) On je Onaj Koji je jedini bog, i nema gospodara mimo Njega; nema potrebe niti svrhe obožavati bilo koga osim Njega, jer, On je Allah - Jedan, Allah je utočište svakom, nije rodio i rođen nije i niko Mu ravan nije.

وَقَالَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا إِن هَذَا إِلَّا آفَاتُكَ أَفْتَرْتَهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ
 فَقَدْ جَاءَ وَظَلَمًا وَزُورًا ﴿٤﴾ وَقَالُوا أَسْطِيرًا لَّأُولَئِينَ أَكْتَبْنَا
 فِيهَا تَمَثُّلًا عَلَيْهِمْ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

"Oni koji ne vjeruju govore: 'Ovo nije ništa drugo do velika laž koju on izmišlja, a u tome mu i drugi ljudi pomažu' - i čine nepravdu i potvoru, /4/ i govore: 'To su izmišljotine naroda drevnih, koje je on prepisao, pa mu se čitaju jutrom i večerom.' /5/ Reci: 'Objavljuje ga Onaj Kome su poznate tajne nebesa i Zemlje; On mnogo prašta i Milostiv je.' /6/

Uzvišeni obavještava o bezvrijednosti i ograničenosti nevjerničkih umova, posebno kada govore o Kur'anu: **"Ovo nije ništa drugo do velika laž"**, tj. riječ laž i izmišljotina **"koju on izmišlja"**, u čemu Poslaniku, s.a.v.s., pomažu

"a u tome mu i drugi ljudi pomažu - i čine nepravdu i potvoru", tj. govore raznovrsne laži i znaju da sve što o njemu govore lažu,

"i govore: 'To su izmišljotine naroda drevnih, koje je on prepisao'", tj. umnožio, prenio, prepisao,

"pa mu se čitaju jutrom i večerom", tj. da mu ih uče ujutro i navečer. Ovo je govor iz očaja i maloumnosti jer svi znaju da Poslanik, s.a.v.s., nije uopće znao pisati, a također svi znaju da je on uvijek bio potpuno iskren i povjerljiv i da je uvijek bio daleko od bilo kakvih prljavih, prezrenih, niskih i poročnih stvorenja. Štaviše, oni su ga prozvali "El-Emin", tj. "povjerljivi" kada su upoznali njegovu iskrenost i njegovu dobrotu. Uprkos tome, kada ga je Allah, dž.š., počastio Objavom i Poslanstvom, počeli su ga potvarati i pripisivati mu izmišljotine i zaprepasteno ga napadati njima, te su jednom govorili da je on vrač, drugi put pjesnik, zatim su ga još žešće napadali govoreći da je lud i potpuni lažac, pa mu je Allah, dž.š., naredio i objavio:

"Reci: 'Objavljuje ga Onaj Kome su poznate tajne nebesa i Zemlje'", tj. objavljuje Kur'an koji, između ostalog, obuhvata i vijesti o onima koji su bili prije kao i o onima koji će tek doći, istinito i tačno, potpuno, onako kako se i dogodilo, pa Uzvišeni veli:

"Onaj Kome su poznate tajne", tj. Allah, dž.š., Koji zna sve tajne nebesa i uopće sve tajne tako kao da su one potpuno vidljive i otvorene. Zato Uzvišeni kaže:

"On mnogo prašta i Milostiv je!" pozivajući ih da se pokaju i vrate, obavještavajući ih istovremeno da je Njegova milost sveobuhvatna, a Njegova

blagost bezgranična za one koji se pokaju i vrate Mu se. Tako Uzvišeni kaže:

"Zašto se oni ne pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, ta Allah prašta i Milostiv je." (5:74) Hasan el-Basri kaže: Pogledajte u veličinu ove milosti i darežljivosti; oni ubijaju Njegove dobre ljude, poslanike, a On ih poziva pokajanju i milosti.

وَقَالُوا مَا هَذَا الرَّسُولُ يَأْكُلُ
 الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا
 ﴿٧﴾ أَوْ يُنْفِثُ إِلَيْهِ كَذِبًا أَوْ يَأْتِيهِ الْغَبْرَاءُ لَمَبُتًّا يَتَّبِعُونَ الْأَبْرَاجَ لَمَنْ سَوَّرَهَا
 أَنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَلَ فَضَلُّوا
 فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٨﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا
 مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ قُصُورًا ﴿٩﴾
 بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١٠﴾ إِذَا
 رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا ﴿١١﴾ وَإِذَا أَلْقَاوُهَا
 مَكَانًا صَيِّبًا مُمْسِكِينَ دَعَوْهَا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٢﴾ لَّا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا
 وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٣﴾

"I oni govore: 'Šta je ovom 'poslaniku', on hranu jede i po trgovima hoda; zašto mu nije poslan jedan melek da zajedno s njim bude opominjač, /7/ ili da mu se spusti kakvo blago ili da ima vrt iz kojeg bi se hranio? I nevjernici još govore: 'Vi samo začarana čovjeka slijedite! /8/ Vidi šta o tebi oni govore, pa onda lutaju i Pravi put ne mogu da nađu. /9/ neka je uzvišen Onaj Koji ti, ako hoće, može dati bolje od toga: vrtove kroz koje teku rijeke i dvorove. /10/ Oni, čak, i Čas oživljenja poriču, a Mi smo za one koji Čas oživljenja poriču pripremili Vatru razbuktalu. /11/ Kada ih vidi iz daljine, čut će kako gnjevna ključa i od bijesa hući, /12/ a kad budu bačeni u nju, u tjesnac, vezanih ruku, propast će tamo prizivati. /13/ Ne prizivajte danas jednu propast, nego prizivajte mnoge propasti!' /14/

Uzvišeni obavještava o upornosti nevjernika, njihovoj tvrdoglavosti i negiranju Istine bez razloga i dokaza za ono što rade. Naprotiv oni sve više i više govore: **"Šta je ovom 'poslaniku', on hranu jede"**, znači jede hranu kao što i mi jedemo i treba je isto kao što je i mi trebamo **"i po trgovima hoda"**, tj. tražeći zaradu i trgovinu

"Zašto mu nije poslan jedan melek da zajedno s njim bude opominjač", tj. zašto mu nije poslan

melek od Allaha, dž.š., koji će biti svjedok njegove iskrenosti i onoga čemu on poziva, slično kao što je govorio Faraon:

"Zašto mu nisu stavljeni narukvice od zlata ili zašto zajedno s njima nisu došli meleki?!" (43:53). Tako su isto govorili oni čija su srca slična njihovim, pa kažu: **"ili da mu se spusti kakvo blago"** koje će mu koristiti,

"ili da ima vrt iz kojeg bi se hranio" i koji bi se kretao sa njim kada hoda. Ovo je Allahu lahko, međutim, u izostavljanju toga je velika Njegova mudrost i neoboriv argumenat protiv nevjernika.

"I nevjernici još govore: 'Vi samo začarana čovjeka slijedite!'", tj. napadaju te da lažeš, govore da si ti začarani vrač, lud, lažac i pjesnik, a sve je to laž i nelstina koja je suprotna njegovom životopisu, neka je salavat i spas na njega, te Uzvišeni u ovom pogledu veli: **"pa onda lutaju"** sa Puta upute **"i Pravi put ne mogu da nađu."** Tako se dešava sa svakim onim koji napusti Put Istine i Upute, takav luta gdje god da se okrene.

Zatim Uzvišeni kaže:

"Neka je Uzvišen Onaj Koji ti, ako hoće, može dati bolje od toga." Sufjan es-Sevri prenosi od Hajsema: /358/ "Božijem Poslaniku, s.a.v.s., rečeno je: 'Ako želiš, dat ćemo ti sve riznice na Zemlji i ključeve od njih koje nismo dali nijednom poslaniku prije tebe, a niti ćemo tako ikome dati poslije tebe, a da ti to neće nimalo umanjiti ono što ti već imaš kod Allaha, dž.š.' pa rekao je: 'Objedinite mi to na ahiretu', a Uzvišeni Allah, dž.š., mu je tada objavio:

"Neka je Uzvišen Onaj Koji ti, ako hoće, može dati bolje od toga: vrtove kroz koje rijeke teku i dvorove." Uzvišeni kaže:

"Oni, čak, i Čas proživljenja poriču", tj. toliko su tvrdoglavi da ne traže Uputu, jer oni ne vjeruju u proživljenje, te zbog toga Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"a Mi smo za one koji Čas oživljenja poriču pripremili Vatru razbuktalu." Uzvišeni kaže: **"Kada ih vidi"**, tj. Džehennem, **"iz daljine"** znači na mahšeru - mjestu zбора,

"čut će kako gnjevna ključa i od bijesa hući", razjarena na njih, kao što Uzvišeni veli:

"Kad budu u nj bačeni, pucketanje njegovo će čuti, i on će ključati, gotovo da se od bijesa raspadne" (67:7,8), tj. gotovo da se od bijesa raspadne na onog ko ne vjeruje u Allaha, dž.š. Ibn Ebi-Hatim prenosi od Halida bin Durejka, koji se svojim isnadom prenosi od jednog od ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /359/ "Ko o meni kaže nešto što ja nisam rekao, ili ko bude nazivan (pripisivan) po nekom drugom mimo roditelja, ili se bude pripisivao mimo svoga gospodara koji ga je oslobodio, neka sebi pripremi mjesto u Vatri - Džehennemu", a prema jednom drugom rivajetu: "Neka pripremi sebi mjesto između dva 'oka' u Džehennemu". Upitaše ga: "O

Božiji Poslaniče, zar imaju dva oka u Džehennemu?" A on odgovori: "Zar niste čuli riječi Uzvišenog Allaha:

"kada ih vidi iz daljine..."

Uzvišeni kaže: **"a kada budu bačeni u nju, u tjesnac, vezanih ruku."** Abdullah bin Vehb bin Jahja bin Ebi-Usejd prenosi merfu-hadis u kome se kaže: /360/ "Upitan je o Božijim riječima:

'a kada budu bačeni u nju, u tjesnac, vezanih ruku', pa je on rekao: 'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, bit će nasilu primorani u Vatru kao što se nasilu ekser ukucava u zid.' Uzvišeni kaže: **"vezanih ruku"**, tj. strašno suženi i skučeni, **"propast će tamo prizivati"**, tj. kukat će žalovito i beznadno.

"Ne prizivajte danas jednu propast..." Ibn-Abbas kaže: "Tj. ne prizivajte danas jednu kuknjavu i propast, nego prizivajte mnoge propasti i mnoge kazne", a Ed-Dahhak kaže: "Riječ 'subur' je 'propast', a najočitije je da riječ 'subur' objedinjuje u sebi sve sinonime nesreće: propast, uništenje, kuknjavu i žal, jadikovanje i razaranje."

فَلَا ذَلِكَ خَيْرًا مِنْ جَنَّةِ الْخَالِدِ الَّتِي
وَعَدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ
خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

"Reci: 'Da li je bolje to ili vječni Džennet, koji je obećan onima koji se Allaha budu bojali. On će im nagrada i prebivalište biti. /15/ U njemu će sve što zažele imati vječno; to je obećanje Gospodara tvoga - obavezno i traženo.'" /16/

Uzvišeni kaže: **"O Muhammede, reci im: 'Ovo je onaj koga je Allah, dž.š., opisao u stanju nesretnika u Džehennemu i oni koji su bačeni u njega.'" Da li je ovo bolje ili je bolji vječni Džennet, koga je Allah, dž.š., obećao Svojim robovima koji ga se istinski boje, robovima kojima ga je pripremio i učinio ga da im on bude nagrada i sudbina za njihovu pokornost Njemu na dunjaluku i koga je učinio njihovim prebivalištem.**

"u njemu će do vijeka sve što zažele imati", od raznovrsnih ljepota koje oko do sada nije vidjelo, a niti uho čulo, i koje čovjek nije mogao zamisliti i koji neće prestati i nestati. Ovo je ono što je Allah, dž.š., obećao onima koji su Mu zahvalni na onome što im je On dao te na dobru koje im je učinio.

Zbog toga Uzvišeni kaže:

"to je obećanje Gospodara tvoga - obavezno i traženo", tj. to je čvrsto obećanje koje će se sigurno obistinirati.

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
 مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلُّتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ
 ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ
 مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتُمْهُمْ وَوَأَبَاءَهُمْ حَتَّىٰ اسْتَوَىٰ الذِّكْرُ
 وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا كُنْتُمْ قُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ
 صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يظلم منكم نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

"A na Dan kada ih On sakupi, a i one kojima su se pored Allaha klanjali, te upita: 'Jeste li vi ove robove Moje u zabludu zaveli, ili su oni sami s Pravog puta zalutali?', /17/ oni će reći: 'Uzvišen nek si Ti, nezamislivo je da smo mi pored Tebe ikakve zaštitnike uzimali, nego, Ti si ovima i precima njihovim dao da uživaju, pa su zaboravili da Te se sjećaju; oni su propast zaslužili!' /18/ 'Oni će poreći to što vi govorite, a vi nećete biti u mogućnosti da mučenje otklonite niti da pomoć nađete. A onome od vas koji je Njemu druge smatrao ravnim dat ćemo da patnju veliku iskusí.' /19/

Uzvišeni obavještava o onome što će se dogoditi na Sudnjem danu, o grdnji nevjernika zbog onoga što su oni obožavali druge osim Allaha, meleke i slične njima pa Uzvišeni kaže:

"A na Dan kada ih On sakupi, a i one kojima su se pored Allaha klanjali, te upita: 'Jeste li vi ove robove Moje u zabludu zaveli, ili su oni sami s Pravog puta zalutali?'", tj. jeste li vi njih pozivali da vas obožavaju umjesto Mene, ili su vas oni obožavali sami, bez vašeg poziva. Kao što Uzvišeni kaže:

"A kada Allah rekne: 'O Isa, sine Merjemin, jesi li ti govorio ljudima: 'Prihvatite mene i majku moju kao dva boga uz Allaha!', on će reći: 'Uzvišen neka si Ti! Meni nije prilično da govorim ono što nemam pravo. Ako sam ja to govorio, Ti već to znaš; Ti znaš šta ja znam, a ja ne znam šta Ti znaš; samo Ti jedini sve što je skriveno znaš.' 'Ja sam im samo govorio ono što si mi Ti naredio:'" (5:116, 117)

Zbog toga Uzvišeni kaže, obavještavajući o onome što će odgovoriti obožavani na Sudnjem danu:

"oni će reći: 'Uzvišen nek si Ti! Nezamislivo je da smo mi pored Tebe ikakve zaštitnike uzimali'", tj. ne priliči stvorenjima da obožavaju bilo koga drugog osim Tebe, ni nama ni njima, mi ih nismo zvali tome nego su to oni sami učinili, da im mi nismo naredili, a i bez toga da smo bili zadovoljni time; mi se odričemo njih i njihovog obožavanja. Ovim se može protumačiti ajet ako se riječ "nettehim"

čita sa "fethom" na "nunu". U slučaju da se čita sa "dammom" na slovu "nun", a "fethom" na slovu "ha", onda to znači: "Nije niko imao potrebe da nas obožava. Mi smo robovi Tvoji, potrebni Tebi", a to je značenje blizu prvog značenja,

"...nego, Ti si ovima i precima njihovim dao da uživaju", tj. dao si im da dugo žive tako da su zaboravili ono što si im Ti objavio, Knjige u kojima si pozivao da samo Tebe, Jednoga, Koji nemaš sudruga, obožavaju.

"...oni su propast zaslužili!" Ibn-Abbas kaže da riječ znači "propali". Uzvišeni kaže: **"pa su porekli to što vi govorite"**, tj. otkrili su vašu laž oni koje ste obožavali mimo Allaha i za koje ste smatrali da su vam zaštitnici i da će vas oni približiti Allahu, na visok stepen kod Njega, kao što Uzvišeni kaže:

"Ko je u većoj zabludi od onih koji se, umjesto Allahu, klanjaju onima koji im se do Sudnjeg dana neće odazvati i koji su prema njihovim molbama ravnodušni. Kada ljudi budu sabrani, oni će im biti neprijatelji i poreći će da su im se klanjali." (46:5, 6) Uzvišeni također veli: **"a vi nećete biti u mogućnosti da mučenje otklonite niti da pomoć nađete"**, tj. nećete biti u stanju otkloniti kaznu od njih a niti će oni sami sebi moći pomoći. **"A onome od vas koji je Njemu druge smatrao ravnim"**, tj. koji je Allahu pripisivao druga

"dat ćemo da patnju veliku iskusí."

وَمَا أَرْسَلْنَا
 قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا أَنْتُمْ لِيَآئِكُمْ لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٠﴾
 وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَنْتُمْ وَكُنْتُمْ لِرَبِّكُمْ بَصِيرًا ﴿٢١﴾

"Mi prije tebe nismo poslali nijednog poslanika koji nije jeo i po trgovima hodao. Mi činimo da jedni druge u iskušenje dovodite, pa izdržite! A Gospodar tvoj vidi sve." /20/

Obavještavajući o Svojim ranijim poslanicima Uzvišeni Allah, dž.š., kaže da su oni jeli hranu, da su hodali po trgovinama u cilju stjecanja zarade, a u tome za njih nema nikakve štete jer ih je Uzvišeni Allah, dž.š., opskrbio potpunim svojstvima, izvrsnim i vrijednim aktivnostima, čudima i mudžizama, što je jasan dokaz onima koji imaju zdrav razum da su ih oni pozivali Istini i da ih je Allah, dž.š., učinio baš zato ljudima koji jedu i piju.

Uzvišeni kaže: **"Mi činimo da jedni druge u iskušenje dovodite, pa izdržite"**, tj. Mi smo vas učinili da jedni druge dovodite u kušnju da bismo znali ko je pokoran a ko je grješnik. Zbog toga Allah, dž.š., kaže: **"pa izdržite! A Gospodar tvoj vidi**

sve", tj. vidi ko zaslužuje da mu se objavljuje, kao što Uzvišeni kaže:

"A Allah dobro zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje" (6:124) i ko zaslužuje da ga Allah, dž.š., uputi onim čime ga je poslao njima ako to ne zaslužuje.

U Muslimovom "Sahihu" 'Ijad bin Hamad prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /361/ "Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: **Ja ću te stavljati na kušnju, a i tobom ću na kušnju stavljati (druge).**"

* وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلِيكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾ يَوْمَ يُرَوَّنَا الْمَلِيكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿٢٣﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

"I govore oni koji se ne nadaju susretu sa Nama: 'Zašto nam se ne pošalju meleki ili zašto Gospodara svoga ne vidimo?' Oni su, zaista, u dušama svojim oholi, a u nepravici su sve granice prešli./21/ Onoga Dana kad ugledaju meleke, neće biti tada radosti zločincima. I govorit će (meleki): 'Vama je potpuno zabranjeno Džennet.' /22/ I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili, u prah i pepeo ih pretvoriti. /23/ Stanovnici Dženneta će toga dana najbolje prebivalište i najljepše odmaralište imati." /24/

Uzvišeni obavještava o zaokupljenosti nevjernika njihovim nevjernostima i njihovoj svojeglavosti kada govore: **"Zašto nam se ne pošalju meleki"** lično i javno, pa da nas obavijeste da je Muhamed Allahov Poslanik, i kaže:

"Ili dok Allaha i meleke kao jamce ne dovedeš"; (17:92) i kažu:

"Ili zašto Gospodara svoga ne vidimo?", te zbog toga Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: **"Oni su, zaista, u dušama svojim oholi, a u nepravici su sve granice prešli."**

Uzvišeni kaže:

"Onoga Dana kad ugledaju meleke, neće biti radosti zločincima. I govorit će (meleki): 'Vama je potpuno zabranjeno Džennet'", tj. oni neće vidjeti meleke, osim u Danu u kome se neće obradovati. A to se odnosi na dan kada budu ispuštali duše i kada im meleki donesu vijest o Vatri i srdžbi Silnog. Drugi kažu da se ajetom u kome Allah, dž.š., kaže: **"Onoga Dana kad ugledaju meleke neće biti tada radosti"** želi reći da to znači Sudnji dan. Mudžahid, Ed-Dahak i drugi kažu: "Nema

kontradiktornosti između ovoga stava i onoga što je prije rečeno u vezi sa melecima i u vezi sa ova dva dana, Dana usmrćenja i Dana povratka, jer će meleki u ova dva dana pokazati vjernicima i nevjernicima, pa će vjernici biti obradovani rahmetom i zadovoljstvom, a nevjernici će biti obaviješteni o razočarenju, neispunjenju nade i gubitku; toga dana grješnici se neće obradovati **"I govorit će (meleki): 'Vama je potpuno zabranjeno Džennet!'"**, tj. meleci će reći kafirima: "Vama je danas zabranjeno blagostanje i spas, uskraćeno vam je okrilje." Riječ u osnovi znači "zabrana", "sprečavanje" i od toga je polukrug kod Kabe nazvan "El-hidžr" jer sprečava da se tavaf čini u njemu, nego se tavaf čini izvan njega. Cilj je istaći da se skrivena zamjenica u riječima Uzvišenog: **"I govorit će..."** vraća na meleke.

Ovako to iznose Mudžahid, 'Ikrima, El-Hassan i drugi, a ovaj stav izdvojio je Ibn-Džerir.

Uzvišeni kaže: **"I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili"**, tj. pristupit ćemo njihovim djelima koja su radili a za koja su mislili da su ona spas za njih, međutim, ona su izgubila zakonski, šerijatski uvjet. Svaki posao koji nije s iskrenim, čistim njetom i ne bude ispunjavao i zadovoljio pravila Šerijata je beskoristan. Poslovi nevjernika nisu s čistim njetom, a niti zadovoljavaju uslove Šerijata te će toga dana biti odbijeni. Zbog toga Uzvišeni veli:

"I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili u prah i pepeo ih pretvoriti." A prah i pepeo, kako ističe Alija, r.a., je kao zraka sunca koja uđe kroz mali otvor. A El-Hassan el-Basri kaže: "To je zraka koja se provlači kroz otvorčić koji se nalazi kod svakog od vas, pa ako neko pokuša da je uhvati to nam ne polazi za rukom." Isto ovako su radili nevjernici poslove za koje su smatrali da predstavljaju nešto. Međutim, kada dođu pred Vladara, Pravednog Sudiju, Koji neće nepravedno postupiti niti će bilo kakvu nepravdu učiniti, oni, dakle, neće imati ništa od svega što su radili, kao što Uzvišeni veli:

"Djela nevjernika u Gospodara njihova nalik su na pepeo koji vjhor raznese." (14:18)

Uzvišeni veli:

"Stanovnici Dženneta će tog dana najbolje prebivalište i najljepše odmaralište imati", tj. Sudnjeg dana, a to je za ono što su uradili, za djela koja su im primljena; postigli su to što su postigli, postali su ono što su postali za razliku od stanovnika Vatre, kojima niti jedno njihovo djelo neće pomoći da uđu u Džennet, a niti da se spase od Vatre. Zatim Uzvišeni skreće pažnju na stanje sretnih u odnosu na stanje nesretnika, pa Uzvišeni kaže:

"Stanovnici Dženneta će tog dana najbolje prebivalište i najljepše odmaralište imati." Ibn-Abbas kaže: "To je, zaista, čas u kome će Allahovi prijatelji, svi bez izuzetka, razgovarati sa hurijama", a također je rečeno da će Allahovi neprijatelji biti vezani sa šejtanima.

وَيَوْمَ تَشْقُقُ السَّمَاءُ بِالْغَمِّ وَنُزَلَ
 الْمَلَائِكَةُ نَزِيلاً ﴿٢٥﴾ الْمَلِكُ يُؤَمِّدُ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى
 الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾ وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَلَيِّنُنِي
 أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْلًا ﴿٢٧﴾ يُؤْيَلِنِي لِيَنِّي لَمْ أَخَذْ فَلَا نَاحِلِيلاً ﴿٢٨﴾
 لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا
 ﴿٢٩﴾

"A na Dan kad se nebo rascijepi i iz njega se oblak pojavi i kad se meleki sigurno spuste, /25/ toga Dana će istinska vlast biti samo u Svemilosnog, a bit će to mučan dan za nevjernike." /26/ "Na Dan kad nevjernik prste svoje bude grizao govoreći: 'Kamo sreće da sam se uz Poslanika Pravog puta držao! /27/ Kamo sreće, teško meni, da toga i toga za prijatelja nisam uzeo! /28/ On me je od Kur'ana odvratio nakon što mi je priopćen bio!' - a šejtan čovjeka uvijek ostavlja na cjedilu." /29/

Uzvišeni obavještava o strahotama i užasima Sudnjeg dana i onoga šta će se desiti u njemu od velikih događaja. Neki od njih su raspuknuće i cijepanje nebesa, njihovo razdvajanje sa oblacima. To će biti sjene ogromnog svjetla kojim će vid biti zaslijepljen, zatim spuštanje i silazak meleka toga dana koji će okružiti stvorenja namjestu Mahšera, sakupljanja, a zatim će doći Uzvišeni Gospodar, slava Njemu, da bi presudio. Mudžahid kaže: "Ovo je kao što Uzvišeni kaže:

'Čekaju li oni da im Allah u sjenama oblaka i meleki dođu?' (2:210), a Uzvišeni također veli: "tog dana će istinska vlast biti samo u Svemilosnog", kao što Uzvišeni veli: "Ko će imati vlast toga dana?" - "Allah, Jedini i Svemoćni!" (40:16)

U sahih-hadisima kaže se: /362/ "Allah, dž.š., će smotati nebesa svojom desnom rukom, a zemlje će uzeti drugom rukom zatim će reći: 'Ja sam Vladar, Ja sam onaj kome se polaže račun, gdje su vladari Zemlje, gdje su silnici i oni koji su se oholili i veličali?'"

Uzvišeni kaže: **"a bit će to mučan dan za nevjernike"**, tj. žestok i težak. Ovo je stanje nevjernika na ovaj dan. A što se tiče vjernika, oni će biti u stanju koje opisuje Uzvišeni Allah, dž.š.: **"neće ih brinuti najveći užas." (21:103)**

Uzvišeni veli: **"Na Dan kad nevjernik prste svoje bude grizao..."** Uzvišeni Allah, dž.š., obavještava o kajanju nevjernika koji se odvojio od Resulullahovog puta i od jasne Istine koja mu je došla od Allaha, koju nije vidio, i slijedio je drugi put, put koji nije Resulullahov, a kada se desio Sudnji dan, on se pokajao, ali mu to pokajanje neće ništa koristiti te je

izgrizao svoje nokte na rukama od žalosti i tuge. Bez obzira što su povod objavljivanja ovog ajeta Ukbe bin Ebi-Muajt i drugi nesretnici, on se odnosi na sve nevjernike, kao što Uzvišeni kaže:

"Na Dan kad se njihova lica u Vatri budu prevrtala" (33:66), Svaki nevjernik i nasilnik će se pokajati na Sudnjem danu potpunim pokajanjem i grist će svoje prste na ruci govoreći:

"Kamo sreće da sam se uz Poslanika Pravog puta držao, kamo sreće, teško meni, da toga i toga za prijatelja nisam uzeo!", onoga ko ga je odvratio od Upute i skrenuo ga od nje na put zablude, ko ga je pozivao zabludi, svejedno bio to Umejje bin Halef ili njegov brat Ubejje bin Halef ili neko drugi.

"On me je od Opomene odvratio", tj. od Kur'ana **"nakon što mi je priopćen bio"**, tj. nakon što mi je dostavljen. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"a šejtan čovjeka uvijek ostavlja na cjedilu", tj. odvraća ga od Istine i odvodi ga od nje i koristi ga za nevaljala djela i poziva ga njima.

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾ وَكَذَلِكَ
 جَعَلْنَا الْكُفْرَ بِي عَذَابًا مِّنَ الْعَذَابِ وَكَفَىٰ رِبًّاكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

"Poslanik rekao je: 'Gospodaru moj, narod moj ovaj Kur'an izbjegava!' /30/ Isto tako smo Mi dali da svakom vjerovjesniku nevaljalci neprijatelji budu. A tebi je Gospodar tvoj dovoljan kao uputitelj i pomagač!' /31/

Uzvišeni obavještava o Svom poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., kada je on govorio:

"Gospodaru moj, narod moj ovaj Kur'an izbjegava" Naime, mušrici su kada im se učio Kur'an, namjerno glasnije razgovarali nego obično kako ne bi čuli učenje i kako bi ga izbjegli, odnosno kako bi odbacili vjerovanje u njega i razmišljanje o njemu, napustili postupanje po njemu i skretali u drugom pravcu; sve to predstavlja također izbjegavanje Kur'ana. Molimo Uzvišenog Allaha, dž.š., da odstrani od nas ono što nas udaljuje od Kur'ana i da ga koristimo onako kako je On zadovoljan, da ga učimo napamet, pišemo, razumijevamo ga i da postupamo po njemu uvijek na način na koji je Allah,

dž.š., zadovoljan. , zaista, je On Onaj Koji sve čuje, Koji se odaziva i Plemenit je, te Onaj Koji je mnogo darežljiv. Uzvišeni kaže:

"Isto tako smo Mi dali da svakom vjerovjesniku nevaljanci neprijatelji budu", tj. kao što je tvoj narod tvoj neprijatelj kada si ga pozvao vjerovanju u jednog Allaha. Isto tako prošli su narodi činili sa svojim poslanicima. Među njima bilo je njihovih neprijatelja koji su odvrćali ljude od Upute, međutim Uzvišeni Allah, dž.š., je Jedini Upućivač i niko se ne može ispriječiti Njegovoj uputi. Zbog toga Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"A tebi je Gospodar tvoj dovoljan kao uputitelj i pomagač!", te svakome onome ko slijedi Njegovog Poslanika, ko vjeruje u Njegov Kitab, ko je iskren prema Njemu i ko Ga slijedi. Allah, dž.š., će ga , zaista, uputiti, biti njegov pomagač na dunjaluku i ahiretu. Allah je Onaj Koji nadvladava svaku stvar.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾ الَّذِينَ يُحْشِرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

"Oni koji ne vjeruju govore: 'Zašto mu Kur'an nije odjednom cijeli objavljen?' A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i Mi ga činimo razgovljetnim. /32/ Oni ti neće nijedan prigovor postaviti, a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje navesti. /33/ Oni koji će biti vučeni na svojim licima u Džehennem bit će u najgorem položaju i u najvećoj nevolji." /34/

Uzvišeni obavještava o mnoštvu suprotstavljanja kafira, njihovoj tvrdoglavosti i čangrizavosti, i o njihovom riječima što ih se ne tiče, pa kažu:

"Zašto mu Kur'an nije odjednom cijeli objavljen?", tj. kao što je objavljen Tevrat, Indžil, Zebur i druge Božanske Knjige. Uzvišeni Allah, dž.š., im odgovara na to pa kaže da je On spustio izvor, tj. jasan put u toku dvadeset i tri godine shodno realnim i stvarnim situacijama i događajima i propise koji su

bili potrebni kako bi učvrstio srca vjernika u njega, te zbog toga kaže:

"A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i Mi ga činimo razgovljetnim ", tj. objašnjavamo ga na najjasniji način, **"Oni ti neće nijedan prigovor postavljati"**, tj. neće ti ništa slično navesti **"a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje navesti"**, tj. neće ti moći navesti bilo kakav govor koji će se moći suprotstaviti Istini a da im mi nećemo odgovoriti sa Istinom jasnijom i očitijom od svakog njihovog govora. Ovo je briga i pažnja prema Poslaniku, s.a.v.s., i velika čast kada mu je dolazila Objava od Uzvišenog Allaha, dž.š., tj. Kur'an jutrom i večerom, noću i danju, kada je bio na putu ili kod kuće, a ne odjedanput, kao što su i objavljene ranije Knjige. Allah, dž.š., je u Kur'anu, a.š., objedinio dva svojstva: Što se tiče: viših svjetova" "El-meleu el-e'ala" - objavio ga je odjedanput iz "Levhil-mahfuz" i spustio ga u veličanstvenu kuću "Bejtul-izze" na dunjalučkom nebu. Zatim ga je nakon toga spustio na Zemlju, postepeno u dijelovima prema zbivanjima i događajima. Zatim Uzvišeni obavještava o lošem stanju nevjernika na Dan njihovog povratka, na Sudnjem danu i prilikom njihovog okupljanja u Džehennemu u najlošijim stanjima i najružnijim osobinama:

"Oni koji će biti vučeni na svojim licima u Džehennem bit će u najgorem položaju i u najvećoj nevolji." U sahih-hadisima Enes prenosi da je neki čovjek rekao: /363/ 'O Božiji Poslanice, kako će kafiri biti sakupljeni na Sudnjem danu a da im lica budu na zemlji?', a on reče: "Zaista Onaj Koji mu je dao da hoda na dvije noge u stanju je da učini da hoda sa licem na zemlji!"

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا أَذْهَبْنَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَذَمَرْنَاهُمْ نَذْمِيرًا ﴿٣٦﴾ وَقَوْمُ نُوحٍ مَّا كَذَّبُوا الرَّسُولَ أَعْرَفْتَهُمْ وَجَعَلْنَا لَهُمُ اللَّسَانَ آيَةً ۖ وَعَتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادَ وَنُوَادٍ وَأَصْحَابِ الرَّسِّ وَقُرُونَابِينَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلَّ ضَرْبٍ لَهُ الْأَمْثَلُ وَكَلَّاتٍ بَرَّانَاتٍ ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا عَلَى الْقُرَيْشِ الْإِنشَاءَ الْمَطْرَ الْمَسْئُومَ أَفَمَ يَكُونُونَ رَبًّا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾

"Mi smo Musau Knjigu dali i brata mu Haruna pomoćnikom učinili, /35/ pa rekli: 'Otidite vas dvojica narodu koji dokaze Naše poriče' - i pošlje smo taj narod potpuno uništili. /36/ A i narod Nuhov smo, kad su poslanike u laž utjerivali, potopili i ljudima ih poučnim primjerom učinili, a nevjernicima smo patnju bolnu pripremili. /37/ I Adu i Semudu i stanovnicima Ressa i mnogim narodima

između njih, /38/ svima smo primjere za pouku navodili, i sve smo poslije sasvim uništili. /39/ A ovi prolaze pored grada na koji se sručila kobna kiša - zar ga ne vide! - pa ipak ne očekuju oživljenje." /40/

Uzvišeni Allah, dž.š., prijete onima koji su nijekali Njegovog Poslanika, s.a.v.s., tj. mušricima iz njegovog naroda i onima koji su mu se suprotstavljali i upozorava ih na Njegovu kaznu, Njegovu bolnu kaznu koja je zadesila prošle narode koji su nijekali Njegove poslanike, a.s., pa počinje sa spominjanjem Musaa, a.s., i kaže da je sa njim poslao njegovog brata Haruna kao poslanika i njegovog pomoćnika koje su Faraon i njegova vojska zanijekali

"i poslije smo taj narod potpuno uništili."

Isti je slučaj sa narodom Nuha, a.s. Kada ga je njegov narod zanijekao, kao da su zanijekali sve poslanike prije njega jer nema razlike između poslanika, **"a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali." (11:40)** Zbog toga ih je Allah, dž.š., potopio i niko od ljudi na čitavoj zemlji nije ostao osim onih koji su bili u Nuhovoj lađi **"i ljudima ih poučnim primjerom učinili"**, tj. poukom i primjerom koji se treba cijeniti.

Zatim Uzvišeni kaže: **"I Adu i Semudu i stanovnicima Ressa."** Što se tiče naroda Ad i Semud, o njima smo ranije govorili kada smo tumačili suru "El-Earaf" (Bedemi) i nema potrebe da to ovdje ponavljam.

Što se tiče stanovnika Ressa, to su vlasnici bunara u mjestu Feldž, jednom od sela Jemame u pokrajini Nedžd na sjeveru Arabije. Ress je bunar koga su iskopali i u koga su zakopali njihovog poslanika.

Uzvišeni kaže: **"i mnogim narodima između njih"**, tj. uništili smo mnogobrojne narode koje nismo spomenuli zbog toga što su lažnim smatrali svoje poslanike.

"svim smo primjere za pouku navodili", tj. navodili smo im dokaze i objasnili im pokazatelje. Katade kaže: "Odstranili smo im mogućnost isprike (opravdanja)" **"i sve smo poslije sasvim uništili"**, tj. potpuno smo ih uništili i potpuno su nestali kao što Uzvišeni kaže

"I koliko smo samo naroda poslije Nuha uništili."

Pojam "El-karn" ovdje ima značenje naroda koji žive u istom vremenskom periodu, a kada pomru i kada ih naslijedi druga generacija za njih se kaže "karn"; ovaj vremenski period procjenjuje se obično kao stotinu godina.

Uzvišeni kaže:

"A ovi prolaze pored grada na koji se sručila kobna kiša", grada naroda Luta, a.s.; to je grad Sodoma, koga je Allah, dž.š., uništio grumenjem od pečene gline, kišom i kamenjem, kao što Uzvišeni kaže

"i spustili smo na njih kišu, a strašne li kiše za one koji su bili opomenuti!" (27:58). Uzvišeni također kaže:

"i vi pored nastambi njihovih prolazite i danju i noću - pa zašto se ne urazumite?" (37:137-138), pa zato Uzvišeni Allah, dž.š., ovdje kaže:

"zar ga ne vide?"; tj. priznajte kakva je kazna i osveta zadesila njegove stanovnike zbog toga što su nijekali i lažnim smatrali poslanike.

"pa ipak ne očekuju oživljenje"; nevjernici koji prolaze pored njega ne priznaju jer oni ne očekuju proživljenje, tj. povratak na Sudnjem danu.

وَإِذَا رَأَوْكَ إِذْ يَخِذُونَكَ إِلهُ وَأَهْدَى الَّذِي بَعَثَ اللهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾
 إِنْ كَادَ لِيُضِلَّنَا عَنْ آيَاتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
 يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هُوَةً أَفَأَنْتَ
 تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ
 إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

"Kad te vide, rugaju ti se: 'Je li ovo onaj kojeg je Allah kao poslanika poslao? /41/ Umalo da nas od božanstava naših nije odvratio, ali mi im vjerni ostadosmo.' A kad dožive patnju, saznat će ko je dalje s Pravog puta bio skrenuo. /42/ Kaži ti Meni, hoćeš li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo? /43/ Misliš li ti da većina njih hoće da čuje ili da nastoji da shvati? Kao stoka su oni, čak su još dalje s Puta pravog skrenuli." /44/

Uzvišeni obavještava o tome kako su mušrici ismijavali Poslanika, pa kaže:

"Kad te vide, rugaju ti se" i kažu: **"Je li ovo onaj kojeg je Allah kao poslanika poslao"**, tj. omalovažavaju ga, rugaju mu se - Allah ih prokleo i ružnim ih učinio - a oni i dalje govore:

"umalo da nas od božanstava naših nije odvratio", znači da ih on zamalo nije odvratio od obožavanja kipova da im nisu vjerni ostali i bili uporni u njihovom obožavanju, pa im Allah, dž.š., kaže prijeteći im;

"A kad dožive patnju, saznat će ko je dalje s Pravog puta bio skrenuo."

Zatim Uzvišeni kaže:

"kaži ti Meni, hoćeš li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo?" Ovdje Uzvišeni upozorava Svoga Poslanika, s.a.v.s., da za onoga kome je Allah, dž.š., propisao nesreću i zabludu ne postoji niko ko ga može uputiti osim Allah, dž.š., pa on smatra lijepim sve ono što strašno voli i želi njegova duša i od toga sebi pravi vjeru. On

je Onaj Koji priželjkuje da slijedi svoje strasti pa ga Uzvišeni Allah, dž.š., kažnjava time kako on radi i dovodi ga u zabludu. Zbog toga ovdje Uzvišeni veli:

"hoće li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo?" Zatim Uzvišeni kaže:

"Misliš li ti da većina njih hoće da čuje ili da nastoji da shvati?", tj. oni su u gorem stanju od stoke koja ujutro sama izlazi na pašu i luta jer oni obožavaju drugog osim Allaha i pridružuju mu druga uprkos donošenju dokaza njima i slanju Božijih Poslanika i upotpunjenju dostave odnosno objave.

"Kao stoka su oni, čak su još dalje s puta pravog skrenuli."

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ
مَدَّ الظِّلَّ وَوَسَّاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾
ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَأْسَآ
وَالنَّوْمَ سُبْحَانَا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

"Zar ne vidiš kako Gospodar tvoj sjenu rasprostire - a da hoće, ostavio bi je da miruje. A zatim smo učinili da na nju Sunce ukazuje. /45/ A poslije je malo po malo Sebi privlačimo. /46/ On vam je noć učinio pokrivanjem, san vam je učinio počinjom, a dan da se krećete. /47/

Nakon što je Uzvišeni objasnio stanje mušrika i njihovu upornost u njihovom širku, ovdje Uzvišeni, Njemu slava, objašnjava Svoje blagodati i Svoju moć, pa kaže: **"Zar ne vidiš kako Gospodar tvoj sjenu rasprostire."** Ibn-Abbas, Ibn-Omer i neki tabiini kažu: To je vrijeme između pojave zore i izlaska Sunca.

"a da hoće, ostavio bi je da miruje", tj. zauvijek, da nikad ne nestane, kao što Uzvišeni kaže:

"Reci: 'Kažite vi meni - ako bi Allah dao da vam noć potraje vječno'" (28:71), a Uzvišeni kaže:

"A zatim smo učinili da na nju Sunce ukazuje", tj. da je Sunce ne obasja ne bi se poznavala, jer se suprotnost zna po svojoj suprotnosti, pa kaže:

"a poslije je malo po malo Sebi privlačimo", tj. malo po malo tako da na zemlji ne bude nikakve sjene osim one ispod krova ili drveta, a Sunce zasjeni ono što je gore. Uzvišeni kaže: **"On vam je noć učinio pokrivanjem"**, tj. On oblači ono što postoji i zaklanja ga. **"san vam je učinio počinjom"**, tj. stankom i prekidom kretanja da bi se tijela odmorila, pa tako noć biva smiraj kretanja i odmor te počinak postaje udoban i relaksacija za dušu i tijelo:

"a dan da se krećete", tj. ljudi se razilaze danju kako bi stjecali sebi dobra za preživljavanje kao što Uzvišeni kaže:

"Iz Milosti Svoje On vam je dao noć i dan: da se u njoj odmarate, a da iz dobara Njegovih privređujete." (27:73)

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا
بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُحْيِيَ بِهِ كَلِمَةَ
مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسًا كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا
فِيهِمْ لِيُذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلاَّ كُفُورًا ﴿٥٠﴾

"I On šalje vjetrove kao radosnu vijest, kao prethodnicu Milosti Svoje; i Mi s neba čistu vodu spuštamo /48/ da njome već mrtav predio oživimo i da mnogu stoku i mnoge ljude, koje smo stvorili, napojimo. /49/ A kišu Mi raspodjeljujemo među njih da bi razmislili, ali većina ljudi poriče blagodati. /50/

I ovo je također jedna od Njegovih potpunih blagodati, Njegove ogromne moći i vlasti, a to je da Uzvišeni šalje vjetrove koji radost donose, tj. o dolasku oblaka nakon njih. A vjetrova ima mnogo vrsta. Neki od njih "oplođuju" oblake kako bi dali kišu te u tom pogledu Uzvišeni kaže:

"i Mi s neba čistu vodu spuštamo", tj. blagodat i sredstvo pomoću koga se vi čistite. Uzvišeni kaže **"da njome već mrtav predio oživimo"**, tj. zemlju koja dugo čeka da bude napojena; ona je mrtva i beživotna, u njoj ne može da niče bilje niti bilo šta, a kada dođe kiša oživi ja, ona se potpuno preodjene i ponovo prekrije biljem i naraste cvijeće raznovrsnih boja, kao što Uzvišeni kaže:

"ali kada na nju kišu spustimo, ona ustrepće i uzbuja" (22:5) ili kao što Uzvišeni kaže:

"i da mnogu stoku i mnoge ljude koje smo stvorili napojimo", tj. da je piju životinje, stoka i ljudi koji je trebaju kao najveću potrebu kako bi mogli živjeti, sijati i žnjeti, kao što Uzvišeni kaže:

"Zato pogledaj tragove Allahove milosti - kako On oživi zemlju nakon mrtvila njezina." (30:50)

Uzvišeni kaže: **"A kišu Mi raspodjeljujemo među njih da bi razmislili"**, tj. napojili smo kišom ovu zemlju, a ne drugu, zasitili smo oblake koji prolaze zemlju nadilaze je i prelaze na drugu zemlju, pa je napajamo kišom tačno onoliko koliko je potrebno i činimo je da bude dobro nakisnuta, tako kako će donijeti dobar i obilan rod, a s druge strane, na drugom mjestu ne padne ni kap kiše. On u tome ima uvjerljiv dokaz i izvanrednu mudrost. Ibn-Abbas i Ibn-Mes'ud, r.a., kažu: "Količina kiše u jednoj godini nije veća od količine kiše u drugoj godini, ali je Allah,

dž.š., raspoređuje kako hoće", zatim je proučio ovaj ajet:

"A kišu Mi raspodjeljujemo među njih da bi razmislili, ali većina ljudi poriče blagodat!", tj. da bi razmislili o tome kako Allah, dž.š., oživljava mrtvu zemlju, da je, stoga, On isto tako moćan da oživi mrtve i krhotine kostiju ili, neka razmisle ko je taj koji je u stanju da spriječi kišu kada ga ona zadesi kao posljedica grijeha koje čini pa uništi ono što ima. 'Ikrima kaže u pogledu riječi Uzvišenog Allaha:

"ali većina ljudi poriče blagodat!" da su to oni koji govore: "Pala nam je kiša zbog te i te zvijezde." U hadisu koji prenosi Muslim kaže se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao /364/ i jednog dana svojim ashabima o kiši koja ih je zadesila sa nebesa u toku noći: "Da li znate šta vam rekao je vaš Gospodar?", a oni rekoše: "Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju", a on tada reče: "Neki od Mojih robova osvanuli su vjernici, a neki kao kafiri. Onaj ko kaže: 'Allahovom, dž.š., blagodat i Njegovom milosti zadesila nas je blagodarna kiša', taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezde, dok onaj ko kaže: 'Zadesila nas je kiša zbog te i te zvijezde', taj ne vjeruje u Mene, a vjeruje u zvijezde."

وَلَوْ شَاءَ الْعَشْنَا
فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا نُطِيعُ الْكَافِرِينَ وَجَهْدُهُمْ بِوَجْهِدِ أَكْبَرًا
﴿٥٢﴾ * وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُراتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ
بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَجَمًّا مَّجْمُورًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ
نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

"Da hoćemo, u svaki grad bismo poslali nekoga da opominje; /51/ zato ne čini nevjernicima ustupke i Kur'anom se svim silama protiv njih bori. /52/ On je dvije vodene površine jednu pored druge ostavio - jedna je pitka i slatka, druga slana i gorka, a između njih je pregradu i nevidljivu branu postavio, /53/ On od vode stvara ljude i čini da su rod po krvi i tazbini. Gospodar tvoj je kadar sve." /54/

Uzvišeni kaže: **"Da hoćemo, u svaki grad bismo poslali nekoga da opominje"**, da pozivaju Uzvišenom Allahu, ali Mi smo tebe izabrali, o Muhammede, kao poslanika svima na Zemlji i naredili smo ti da im dostaviš ovaj Kur'an, **"da njima vas i one do kojih on dopre opominje" (6:19)**, kao što Uzvišeni kaže:

"Reci: 'O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik'" (7:158). U Buharijinom i Muslimovom "Sahihu" se navodi: /365/ "Poslan sam crvenima i crnima" a nalazi se i ovo: "...a Allahov Poslanik, s.a.v.s.,

bio je poslan svom narodu posebno, a poslan je i svim ljudima uopće." Zbog toga Uzvišeni kaže:

"zato ne čini nevjernicima ustupke i bori se protiv njih", tj. Kur'anom. Ibn-Abbas kaže: **"svim silama"**, tj. žestoko.

Uzvišeni kaže:

"On je dvije vodene površine jednu pored druge ostavio - jedna je pitka i slatka, druga slana i gorka", tj. stvorio je dvije vode: slatku i slanu. Slatke vode su rijeke, izvori i bunarevi; to su slatke i pitke vode. I more je pitko. Ovo uvjerenje vlada među ljudima. Uzvišeni Allah, dž.š., ga je rastavio u njegovom stvaranju zbog potreba ljudi za rijekama i izvorima u svakoj zemlji uslijed njihovih ličnih potreba i potreba njihovih zemalja i tla.

Uzvišeni kaže: **"druga slana i gorka"**, tj. slana i gorka, koja se ne može piti, kao što su poznata mora na istoku i zapadu, stajaća mora koja ne teku, ali talasaju se i uzburkaju u zimskom periodu uslijed silnih vjetrova. Uslijed toga nastaje plima i oseka. Na početku svakog mjeseca dešava se plima i prelijevanje. A kada mjesec počne da ide svojoj drugoj polovini dešava se oseka tako da se more vrati u svoj prvobitni nivo. A kada počne drugi mjesec ponovo počinje plima mora do četrnaeste noći, zatim počinje da opada, a Uzvišeni Allah, dž.š., Koji ima potpunu moć učinio je da se to tako stalno ponavlja. I stvorio ih je slanima kako ne bi zagadili zrak i kako se ne bi, kao posljedica toga, uništio život. Tako, ustvari, njihova je okolina i njihov zrak zdrav, a životinje koje uginu dobre i dozvoljene za jelo. U ovom pogledu Allahov Poslanik, s.a.v.s., /366/ upitan je o vodi mora: "Možemo li sa njom uzeti abdest?" On je odgovorio: "Njegova voda je čista i njegove uginule životinje su dozvoljene za jelo." Ovaj hadis prenose imami Malik, Šafija, Ahmed i sastavljajući "Sunena" sa dobrim lancem prenosilaca.

Uzvišeni kaže: **"Između njih je pregradu i nevidljivu branu postavio"**, tj. između pitke i slane vode nalazi pregrada, a to je kopno na zemlji **"nevidljivu branu"**, tj. zapreku da se jedna sa drugom ne bi spajala kao što Uzvišeni kaže:

"Onaj Koji je Zemlju prebivalištem učinio i kroz nju rijeke proveo i na njoj brda nepomična postavio i dva mora pregradio. Zar pored Allaha postoji drugi bog? Ne postoji, nego većina njih u neznanju živi." (27:61)

Uzvišeni kaže: **"On od vode stvara ljude"**, tj. stvorio je čovjeka od slabašnog ugruška pa ga je učinio potpunim stvorenjem, muškom ili ženskom, kako On hoće: **"i čini da su rod po krvi i po tazbini."** On je u početku dijete, rod po krvi, zatim se oženi pa postaje zet i ima punca, punicu, zatim ima zetove i šure, te prijatelje i sve to iz sićušne i ništavne kapi vode, te zbog toga Uzvišeni kaže:

"Gospodar tvoj je kadar sve."

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
 مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾ وَمَا
 أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِن أَجْرٍ ۖ إِن مِّن
 شَاءِ أَن يَخَذَ إِلَىٰ رَبِّي سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ
 وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ ۗ وَكَفَىٰ بِهِ ذُنُوبًا عَبِيدَهِ خَيْرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ
 فَسَأَلُ بِهِ خَيْرًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَّىٰ
 لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾

"Mjesto Allahu oni se klanjaju onima koji nisu u stanju da im neku korist pribave ni da od njih kakvu štetu otklone. Nevjernik je šejtanov pomagač protiv njegovog Gospodara. /55/ A Mi smo tebe poslali samo zato da radosne vijesti donosiš i da opominješ. /56/ Reci: 'Za ovo od vas ne tražim druge nagrade osim da Onaj Koji hoće pođe Putem koji vodi njegovu Gospodaru.' /57/ Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti, i veličaj Ga, i hvali! A dovoljno je to što grijeha robova Svojih zna/58/, Onaj Koji je za šest Dana nebesa i Zemlju i ono što je među njima stvorio, a onda se nad Aršom uzvisio. On je Svemilosni, i upitaj o Njemu onoga koji zna. /59/ A kad im se rekne: 'Učinite sedždu Svemilosnom!', oni pitaju: 'A ko je Svemilosni? Zar da činimo sedždu samo zato što nam ti naređuješ?' I još se više otuđuju." /60/

Uzvišeni obavještava o džehaletu mušrika u njihovom obožavanju drugih mimo Allaha, kipova koji ne nanose štetu a niti šta koriste samim svojim postojanjem, a oni ih uzimaju za svoje vođe i bore se na putu njihovom i neprijatelji su Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima u ime njih, te zbog toga Uzvišeni kaže: **"nevjernik je šejtanov pomagač protiv njegovog Gospodara"**, tj. pomagač šejtana protiv Allahove "stranke", a samo je Allahova strana pobjednička. Zatim Uzvišeni kaže Svome Poslaniku, s.a.v.s.:

"a Mi smo tebe poslali samo zato da radosne vijesti donosiš i da opominješ", tj. da budeš obveseljivač vjernika i opominjač nevjernika i svih onih koji se suprotstavljaju Njegovoj naredbi.

"Reci: 'Za ovo od vas ne tražim druge nagrade'", tj. za ovu dostavu, Objavu, nego to činim iz težnje za Licem Uzvišenog Allaha, dž.š.:

"osim da Onaj Koji hoće pođe Putem koji vodi njegovu Gospodaru", tj. Putem i načinom kojim se slijedi ono sa čime sam vam došao.

Zatim Uzvišeni kaže: **"Ti se pouzdaj u Živog, Koji ne može umrijeti"**, tj. u svim svojim stvarima budi Onaj Koji se oslanja na Vječno Živog, Gospodara svih stvari i njihovog Posjednika. Učini Ga da On bude tvoje najveće blago i tvoje utočište, On ti je, zaista, dovoljan i tvoj je Pomagač.

"i veličaj Ga, i hvali!", tj. istodobno Ga hvali i veličaj. Zato bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., govorio: /367/ "Slava Tebi o moj Bože, Gospodaru naš, Tebi hvala", tj. iskreno Njega obožavaj i na Njega se oslanjaj, kao što Uzvišeni kaže: **"zato samo ibadet čini i samo se u Njega uzdaj!" (11:123)** Uzvišeni također kaže:

"A dovoljno je to što grijeha robova Svojih zna", tj. Svojim potpunim znanjem, kome ništa nije skriveno.

Uzvišeni kaže: **"Onaj Koji je nebesa i Zemlju stvorio"**, tj. Svojom moći i Svojom vlašću, On je Stvoritelj svih stvari, njihov Gospodar i njihov Posjednik.

"...za šest Dana i ono što je među njima, a onda se nad Aršom uzvisio; On je Svemilosni", tj. nad njim se nadnio, uzvisio, On upravlja i raspoređuje svim stvarima, određuje Istinu i On je Onaj Koji najbolje presuđuje, pa Uzvišeni kaže:

"i upitaj o Njemu onoga koji zna", tj. raspitaj se o Njemu kod onoga ko je upoznat o Njemu, ko Ga poznaje, pa ga slijedi i ugledaj se na njega. A zna se da nema niko ko je učeniji i bolje upućen o Allahu dž.š. od Njegovog roba i Njegovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s., prvaka Ademovog potomstva, najvrednijeg Allahovog stvorenja uopće, bilo na dunjaluku ili ahiretu, onoga koji nije govorio ništa iz svojih prohtjeva, nego je to sve na osnovu Objave kojom je nadahnut. Sve ono što je govorio je Istina, sve o čemu je obavijestio također je sušta Istina. On je vođa i mudri imam. Kada se ljudi razidu u nekim pitanjima, nužno je da mu se obrate za rješenje spora. Sve ono što je u skladu sa onim što je govorio i radio, Istina je, a sve ono što je suprotno tome je nelstina (batil). Sve se to odbija i ne prihvata od onoga ko tako govori ili radi bez obzira o kome se radilo. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše." (4:59) Ima mišljenje da je ajet:

"i upitaj o Njemu onoga koji zna", označava ovaj Kur'an, koji obavještava i zna o Njemu. - (U ovome nema protivvrječnosti, a veliki Poslanik, neka je salavat i spas na njega, je onaj od koga nema nikog učenijeg o Allahu i Kur'anu.⁴⁸⁴) Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"Kad im se rekne: 'Učinite sedždu Svemilosnom!' - oni pitaju: 'A ko je

⁴⁸⁴ Ovo što je između dvije zagrade moj je govor, a ne Ibn-Kesirov, Allah mu se smilovao.

Svemilosni?"; tj. mi ne poznajemo Svemilosnog, a niti Ga priznajemo.

"Zar da činimo sedždu samo zato što nam ti naređuješ"; tj. samo na osnovu tvog govora **"Jos se više otuđuju."** A što se tiče vjernika, oni obožavaju Allaha, dž.š., Koji je Svemilostan i Milostiv i njemu padaju ničice, tj. na sedždu. Učenjaci, Allah im se smilovao, slažu se da je ova sedžda koja je pomenuta i navedena u suri "El-Furkan" propisana po Šerijatu; nju treba da učini svako onaj ko je prouči kada naiđe na nju u kur'anskom tekstu, a također je obavezan da padne ničice i onaj ko čuje učenje ajeta u kom je pomenuta sedžda, kao što je to utvrđeno i potvrđeno na mjestima koja govore o ovoj temi, a Allah, dž.š., slava Njemu najbolje zna.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
خُلُقًا لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

"Neka je Uzvišen Onaj Koji je na nebu sazvežđa stvorio i u njima dao Svjetiljku i Mjesec koji sja." /61/ "On čini da se noć i dan smjenjuju, to je pouka za onoga koji hoće da razmisli ili želi da bude zahvalan." /62/

Uzvišeni se hvali i veliča ljepotom onoga što je stvorio na nebesima, kao što su sazvežđa, a ona su ustvari velike zvijezde, odnosno planete za koje je rečeno da su dvorci i palate za čuvare (meleke). Ovo se prenosi od Alije Ibn-Abbasa i drugih. A Uzvišeni Allah, dž.š., veli:

"Neka je Uzvišen Onaj Koji je na nebu sazvežđa stvorio i u njima dao Svjetiljku", a to je Sunce **"i Mjesec koji sja"**, tj. koji svijetli.

Uzvišeni veli: **"On čini da se noć i dan smjenjuju"**, tj. naizmjenično, jedno drugo smjenjuje, slijedi, sukcesivno i uzastopno i nikad ne malaksaju i ne smiruju se, kao što Uzvišeni kaže:

"i daje vam da se koristite i Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću" (14:33), te stoga Uzvišeni veli:

"to je poruka za onoga koji hoće da razmisli i želi da bude zahvalan." Dakle Allah, dž.š., ih je učinio da se naizmjenično smjenjuju kako bi Allahovi robovi računali vrijeme; Svojim robovima je dao im mogućnost da odgode neke poslove, pa onaj ko propusti neki posao u noći, nadoknadit će ga danju ili ko propusti neki posao danju, naknadno će ga uraditi noću.

U sahih-hadisima kaže se: /368/ "Zaista Allah, dž.š., pruža Svoju ruku u noći kako bi se pokajao Onaj Koji je u danu loše činio, i pruža Svoju ruku u danu kako bi se pokajao Onaj Koji je griješio tokom noći."

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ
يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾
وَالَّذِينَ يَبْسُوْنَ لِوَجْهِ رَبِّهِمْ سُبْحَانَ رَبِّهِمْ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ الْوَجْهُ
عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٤﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا
وَمُقَامًا ﴿٦٥﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ
ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٦﴾

"A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih neznalice oslove, odgovaraju: 'Mir vama!', /63/ i oni koji provode noći pred Gospodarom svojim na tle padajući i stojeći, /64/ i oni koji govore: 'Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna. /65/ On je ružno prebivalište i boravište', /66/ i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine." /67/

Ovo su svojstva Allahovih robova - vjernika:

"oni koji po Zemlji mirno hodaju", skromno, staloženo i dostojanstveno, bez uzdizanja i oholosti, bez objesti, razuzdanosti, drskosti i uobraženosti. Ovdje se ne misli da oni idu kao bolesnici, izvještačeno, krivo, iskrivljeno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, kada je hodao, izgledao kao da se spušta niz strminu. Pojam "hevn" ovdje ima značenje smirenosti i staloženosti, kao što Allahov Poslanik, s.a.v.s., veli: /369/ "Kada odlazite na namaz, ne idite žureći već idite smireno i staloženo. Ondje gdje stignete nastavite da klanjate, a ono što vam je prošlo upotpunite i nadoknadite!", a Uzvišeni veli:

"a kada ih neznalice oslove odgovaraju: 'Mir vama!'", tj. ako ih neznalice i bezobraznici oslove ružnim riječima, ne odvrćaju im istim načinom, nego praštaju, okrenu se od njih i ostave ih i govore samo dobro, kao što Uzvišeni kaže:

"i kad čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu." (27:55)

Imam Ahmed prenosi od En-Nu'mana bin Mukrina el-Muzenija, koji kaže da je neki čovjek opsovao i izgrdio drugog čovjeka, a ovaj koji je uvrijeđen reče mu: "Neka je mir s tobom!", pa je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Što se toga tiče, melek koji je između vas će te zaštititi od njega, kad god te tako opsuje." I kaže mu: "Ne, nego je preče da se to odnosi na tebe. Ako mu kažeš 'Mir s tobom!', melek rekne: 'Ne, nego je mir s tobom.'" Sened ovog hadisa je dobar - hasen, ali ga sastavljači "šest zbirki" ne navode.

Uzvišeni kaže: **"i oni koji provode noći pred Gospodarom svojim na tle padajući i stojeći"**,

tj. u svojoj pokornosti i robovanju Njemu, kao što Uzvišeni kaže:

"Podižu se bokovi njihovi iz postelja..." (32:16), plašeći se Allahove, dž.š., kazne i težeći Njegovoj milosti:

"i oni koji govore: 'Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna'", tj. mjesto gdje će do vijeka gorjeti: **"on je ružno prebivalište i boravište"**, tj. ružno li je to prebivalište kad se vidi i ružno li je boravište koje je pripremljeno u Vatri. Pa kada dođe kod jednog od ulaza Džehennema, reći će mu se, ostani na svom mjestu kako bi bio darivan! Zatim će biti napojen čašom otrova od crnog poskoka i škorpije, tako da će mu se odvajati koža od kose, nervi i tetive jedno od drugog, svako za sebe. Ovako je to prenio Malik bin el-Haris.

Uzvišeni kaže: **"i oni koji, kad udjeljuju, ne raspaju i ne škrtare"**, tj. nisu ni rasipnici, a ni škrci

"već se u tome drže sredine" kao što Uzvišeni kaže:

"ne drži ruku svoju stisnutu, a ni posve otvorenu - da ne bi prijekor zaslužio." (17:29)

Ebu-Bekr prenosi od Huzejfe (a Huzejfa jedini ovo kazuje) i kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /371/ 'Divna li je umjerenost u bogatstvu, divna li je umjerenost u siromaštvu i divna li je umjerenost u ibadetima!', a El-Hasan el-Basri kaže: u pogledu dijeljenja imetka na Božijem putu, ne može biti pretjerivanja.

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ
الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾
يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ
وَأَمِنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ
إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

"i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu", /68/ "patnja će mu na onom svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponizhen ostati", /69/ "ali onima koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine, Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i Milostiv je." /70/ "A Onaj Koji se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio." /71/

Imam Ahmed prenosi od Abdulaha a on od Ibn-Mesuda i kaže: /372/ "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je upitan: 'Koji je najveći grijeh?' On odgovori: 'Da

pridružuješ Allahu sudruga, a On te je stvorio.!' Zatim opet reče: 'A zatim koji?' On reče: 'Da ubiješ svoje dijete bojeći se da se neće moći prehraniti s tobom.' Zatim opet upita: 'A zatim koji?' On odgovori: 'Da učiniš zinaluk sa zakonitom ženom svoga komšije.'" Abdullah kaže: "Uzvišeni Allah, dž.š., objavio je ajet potvrđujući to:

"i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju."

Ovako prenosi Nesai, a ovaj hadis su naveli i Buharija i Muslim od Ibn-Mesuda, a kod njih hadis glasi: "Upitao sam: 'O Božiji Poslanice, koji je najveći grijeh ...'"

Nesai prenosi od Seleme bin Kajsa i kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je na Oprosnom hadžu rekao: /373/ 'Dakle to su četiri stvari', i ja ih neću nipošto činiti od kada sam ih čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: 'Ne pripisujte Allahu ništa, ne ubijajte nikoga koga je Allah zabranio osim kad pravda zahtijeva, ne činite blud i ne kradite.'" Imam Ahmed prenosi od Mikdada bin Esveda, r.a., koji kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je svojim ashabima: /374/ 'Šta kažete o zinaluku?' Rekoše: 'Allah i Njegov Poslanik su to zabranili i to je zabranjeno do Sudnjeg dana', a Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče svojim ashabima: 'Da čovjek učini zinaluk sa deset žena to mu je blaže i manji grijeh nego da učini zinaluk sa ženom svoga komšije', a zatim upita: 'A šta mislite o krađi?' Odgovoriše: 'Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s., su je zabranili i ona je zabranjena', a on reče: 'Da čovjek ukrade iz deset kuća to mu je blaže i manji grijeh nego da ukrade iz kuće svoga komšije.'"

Ebu-Bekr bin Ebi Ed-Dunja prenosi od Hejsema bin Malika et-Taija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /375/ "Nakon širka, najvećeg grijeha, nema većeg grijeha kod Allaha, dž.š., nego da čovjek stavi spermu u matericu koja mu nije dozvoljena."

Ibn-Džerir prenosi od Ibn-Abbasa, koji je pričao /376/ da su neki mnogobošci ubijali i pretjerali u tome i da su činili zinaluk i pretjerali, a zatim su došli poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., i rekli: "Ono čemu nas pozivaš je dobro, ali kad bi nas obavijestio da se za ono što smo uradili možemo otkupiti!", pa je objavljen ajet: **"i oni koji se mimo Allaha drugom bogu klanjaju..."**, a također je objavljeno:

... "Reci: 'O robovi moji koji ste se prema sebi ogrješili..." (39:53)

Pomenuto nam je da je Lukman govorio: "Sine moj, čuvaj se bluda početak mu je bojažljivost, a kraj kajanje."

Uzvišeni kaže: **"a ko to radi, iskusit će kaznu."** Od Abdullaha bin Amra se prenosi da je rekao: "Esam je dolina u Džehennemu", a Ikrima kaže u vezi sa ajetom:

"iskusit će kaznu", da su to doline u Džehennemu u kojima će biti kažnjavani oni koji su činili blud.

Uzvišeni kaže: **"patnja će mu na onom svijetu udvostručena biti"**, tj. patnja će mu biti ponavljana i sve gora

"i vječno će u njoj ponižen ostati", tj. omalovažen i osramoćen. Ali, Uzvišeni također kaže: **"ali onima koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine..."**, tj. kaznit će ga za one ružne osobine koje je činio, pa pominje: **"ali onima koji se pokaju"**, na dunjaluku se pokaju Allahu,

"i uzvjeruju i dobra djela čine", Allah, dž.š., će, zaista, primiti njihovo pokajanje a to je ujedno dokaz za valjanost pokajanja ubice. Ovaj stav nije u suprotnosti sa onim koji je naveden u suri "En-Nisa" - "Žene":

"onome koji hotimično ubije vjernika" (4:93), ovaj ajet, iako je objavljen u Medini, izričit je i odnosi se na onoga koji se ne pokaje, jer je ajet koji se odnosi na onoga koji se pokaje naveden u suri "Et-Tevbe" - "Pokajanje", a Uzvišeni veli:

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiti će manje grijehove od toga, kome On hoće..." (4:48)

Vežano za riječi Uzvišenog:

"Allah će njihova hrdava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i Milostiv je" postoje dva stava. Ispravniji je taj da se ta prošla ružna djela preinačuju u dobra djela samim iskrenim pokajanjem, a to je stoga jer sve čega se sjeti pokajnik vežano za prošlost i pokaje se, konstatuje da se sve vraća Allahu i zatraži oprost, preinačuje se u pokornosti iz ovog razloga.

A na Sudnjem danu, ako mu i budu zapisana ova djela, neće mu štetiti, te će se u njegovoj knjizi pretvoriti u dobro kao što je to potvrđeno i u sunnetu a i u predanjima prvih generacija - selefa, Allah bio zadovoljan sa njima.

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Zerra, r.a., koji kaže: "Allahov Poslanik s.a.v.s rekao je: /377/ 'Znam posljednjeg stanovnika Vatre koji će izaći iz nje, a i posljednjeg stanovnika Dženneta koji će ući u njega. Dovesť će neki čovjek pa će mu reći: 'Otklonite od njega velike grijehove i izbrisite mu male grijehove!', pa će biti upitan: 'Toga dana učinio si tako i tako, a toga dana tako i tako?', pa će reći: 'Da.', i neće moći ništa negirati. Bit će mu rečeno: 'Za svako loše djelo tebi je upisano dobro djelo', a on će reći: 'O Gospodaru moj, učinio sam stvari koje ne vidim upisane ovdje!' Prenosilac je dodao: "Pa se Allahov Poslanik, s.a.v.s., nasmija tako da su mu se jasno vidjeli zubi." Ovaj hadis prenosi samo Muslim.

Hafiz Kasim et-Taberani prenosi od Ebu-Malika el-Eš'arija koji kaže: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: /378/ 'Kada čovjek zaspi, melek kaže šejtanu: 'Daj mi tu tvoju knjigu koju držiš.' On će mu je dati pa će melek za svako dobro djelo zapisano u svojoj knjizi izbrisati deset loših djela na tom listu kod šejtana i upisat će ih kao deset dobrih djela. Kad neko od vas krene da spava, neka prouči trideset tri puta: 'Allahu ekber!',

neka prouči trideset četiri puta: 'Elhamdulillah!', neka prouči trideset i tri puta: 'Subhanallah!', to je ukupno stotinu puta." Et-Taberani prenosi od Ebu-Ferve da je došao Božijem Poslaniku i upitao ga: /379/ "Šta misliš za čovjeka koji radi samo grijehove i ne propušta ni veliku ni malu priliku da ih čini, ima li on mogućnost da se pokaje?" On odgovori: "Jesi li se predao i primio islam?", a ovaj reče: "Da", a zatim Poslanik kaza: "Čini dobra djela a ostavi se loših djela, pa će ti Allah, dž.š., sva djela učiniti dobrim", a on opet upita: "I moje nevjerstvo i vjerolomstvo, nemoral i poročnost?" Poslanik reče: "Da, tako sve dok potpuno ne iščeznu."

Zatim Uzvišeni, obavještavajući o sveopćosti Svoje milosti prema Svojim robovima, kaže da On prima pokajanje od onih koji Mu se iskreno pokaju od bilo kojeg grijeha, bio on veliki ili beznačajan, veliki ili mali, pa Uzvišeni kaže:

"A Onaj Koji se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio", tj. Allah, dž.š., zaista, prima njegovu tevbu, kao što Uzvišeni kaže:

"Reci: 'O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehove oprostiti'" (39:53), tj. onome ko se Njemu pokaje.

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَسَّرُوا بِاللُّغُو
مُرُوا كَرَامًا ﴿٧٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا
صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٧﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَرْوَاحِنَا وَذُرِّيَّتِنَا
قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٨﴾

"i oni koji ne prisustvuju laži, i koji, prolazeći pored besmislica, prolaze dostojanstveno"; /72/, "i oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu"; /73/ "i oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini nas predvodnicima bogobojaznih!'" /74/

Također su svojstva robova Milostivog to da oni ne prisustvuju laži. Pojam "ez-zur", rečeno, je ima značenje širka, obožavanja kipova, laži, nemoral, poročnosti, nevjerstva, pjesme i vina i nevaljalštine, sjedeljki u lošem društvu, pijančenja i prostitucije, mušričkog praznovanja i lažnog svjedočenja, pa Uzvišeni kaže: **"i oni koji ne prisustvuju laži"**, tj. ne prisustvuju svim ovim sijelima, pa zbog toga Uzvišeni kaže:

"i koji, prolazeći pored besmislica, prolaze dostojanstveno", tj. ne prisustvuju sijelima lažnim ("ez-zur") a ako se desi da u to vrijeme prolaze pored njih, prolaze ne obraćajući uopće pažnju na njih, te je

zbog toga Allah, dž.š., rekao: **"prolaze dostojanstveno."**

Ibn Ebi-Hatib prenosi od Ibrahima bin Mejsera: /380/ "Ibn-Mesud je jedne prilike prolazio pored neke zabave i nije se zaustavljao, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Ibn-Mesud osvanuo je i omrknuo plemenit!'" Zatim je Ibrahim bin Mejsere proučio ajet: **"I koji prolazeći pored onoga što ih se ne tiče, prolaze dostojanstveno."**

Uzvišeni kaže:

"I oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu." Ovo su također svojstva mumina. A El-Hasan kaže: "Koliko ljudi, kada im se prouči ovaj ajet, ostanu gluhi i slijepi." Ibn Ebi-Hatib prenosi od 'Avna koji kaže: "Pitao sam Eš-Š'abija i rekao: 'Ako čovjek vidi da narod čini sedždu a ne čuje zašto čini sedždu, hoće li i on učiniti sedždu s njima?' Pa mi je proučio ovaj ajet... što znači da neće sa njima činiti sedždu jer on ne zna zašto su učinili sedždu; mumin ne treba da se povodi i slijepo slijedi, nego treba da bude prosvjetljen i da jasno zna i vidi ono što čini, da bude uvjeren u to i da mu to bude potpuno razgovijetno i jasno."

Mudžahid kaže: "Uzvišeni kaže:

'ni gluhi ni slijepi ne ostanu', ne čuju, i ne vide, i ne razumiju ništa." Uzvišeni dalje kaže:

"I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost.'" Znači oni koji mole Allaha, dž.š., da im iz njihove kičme izvede djecu koja će Njemu biti pokorna, obožavati Ga, Njega Jedinog, Koji nema druga.

'Ikrima kaže: "Ne žele time ljepotu niti krasotu, nego žele da budu pokorni." Imam Ahmed prenosi od Abdurrahmana bin Džubejra bin Nefira da je njegov otac, Džubejr, rekao:

"Jednog dana sjedili smo kod Mikdada bin Esveda. Pored njega je prošao neki čovjek pa reče: 'Blago onim očima koje su vidjele Allahovog Poslanika, s.a.v.s.! Kako bismo željeli, a ja posebno, da vidim ono što si ti vidio i da svjedočimo ono čemu si ti bio svjedok!'. Mikdad se naljuti, a ja sam se počeo čuditi jer on nirekao je ništa što je ružno, zatim mu se približio i rekao: 'Šta tjera čovjeka da želi da je prisustvovao nečemu što mu Allah nije omogućio, neznajući kakav bi bio da je tome prisustvovao!? Tako mi Allaha, Poslaniku su dolazili ljudi koje će Allah, dž.š., baciti da padnu nosevima svojim u Džehennem i oni koji se nisu odazvali Poslaniku i nisu ga potvrdili kao poslanika; zar nećete zahvaljivati Allahu Koji vas je izveo iz utroba majki vaših; ne poznajući nikog drugog do vašeg Gospodara, vjerujući u ono što vam je dostavio vaš Poslanik, bit ćete sigurni od iskušenja od drugih ljudi.'"

Allah, dž.š., poslao je Poslanika, s.a.v.s., u najružnijem vremenu u kojem je mogao biti poslan jedan poslanik, u periodu džahilijeta, u kome nisu

ljudi shvatali da ima bolje vjere od obožavanja kipova. Poslanik je došao sa Furkanom, pomoću kojeg je rastavio Istinu od neistine, roditelja od svog djeteta. Jer, ako čovjek uvidi da je njegov otac, ili njegovo dijete, ili njegov brat nevjernik, a Allah, dž.š., bude njemu otvorio njegovo srce za prihvatanje imana, zna da će taj, ako umre, ući u Vatru. Njegovo srce neće moći biti radosno ako zna da je neko njegov, koga voli, u Vatri. I to je ono za šta Allah, dž.š., kaže:

"I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost.'" Ovo je vjerodostojan sened.

Uzvišeni kaže: **"I učini nas predvodnicima bogobojaznih!"**, tj. vođama za kojima će se povoditi u dobru i koji će voljeti da njihovo obožavanje bude povezano sa obožavanjem njihove djece i njihovih potomaka i da njihova uputa bude takva da koristi drugima jer time se postiže najveća nagrada, najljepše stanište i utočište.

U ovom pogledu u Muslimovom "Sahihu" iznosi se da je Ebu-Hurejre, r.a., rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /381/ 'Kada čovjek umire, prestaju mu se bilježiti njegova djela osim u tri slučaja: ako iza sebe ostavi dobro dijete koje će pozivati na Pravi put, ili ako ostavi iza sebe nauku koja će koristiti drugima, ili kakvo drugo dobro djelo iz koga će proistjecati korist drugima.

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا
وَيُلْقَوْنَ فِيهَا حَمِيمًا وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَلِدِينَ فِيهَا حَسَنًا مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾
قُلْ مَا يَعْجُبُكُمْ رَبِّي لِأُولَئِكَ مَا تَأْمُرُونَ فَمَا كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧٧﴾

"...oni će biti, za ono što su trpjeli, odajama džzenetskim nagrađeni i u njima će pozdravom i blagoslovom biti susretani." /75/ "U njima će vječno ostati, a kako su one divno prebivalište i boravište!" /76/, "Reci: 'Allah vam ne bi poklonio pažnju da nije vašeg ibadeta. Vi ste poricali, i neminovno vas čeka patnja.'" /77/

Nakon što je Uzvišeni napomenuo opise svojih robova mumina **"Oni će"**, tj. oni opisani ovim svojstvima **"biti nagrađeni"** na Sudnjem danu **"odajama"**, a to je Džennet, **"za ono što su trpjeli"**, tj. zato što su bili ustrajni u tome.

"I u njima će pozdravom i blagoslovom biti susretani", tj. bit će presretani i prvi pozdravljeni i čašćeni pa će biti blagoslovljeni i spašeni, kao što mu Uzvišeni kaže, govoreći jezikom meleka:

"Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!" (13:24)

Uzvišeni kaže: **"U njima će vječno ostati"**, tj. vječno će u njima boraviti i to neće nikada prestati.

Uzvišeni također veli: **"O kako su one divno prebivalište i boravište!"**, tj. divne li su one za

gledanje i udobne za stanovanje. Zatim Uzvišeni veli: **"Reci: 'Allah vam ne bi poklonio pažnju da nije vašeg ibadeta'"**, tj. On vas je , zaista, stvorio samo da Njega obožavate i ne obazire se na vas niti vam pridaje važnost ako Ga ne obožavate. On je , zaista, stvorio stvorenja samo da Njega obožavaju.

Uzvišeni dalje kaže: **"Vi ste poricali"**, o nevjernici. **"Neminovno vas čeka patnja"**, tj. vaše nevjerovanje i vaše nijekanje bit će ono za šta slijedi kažnjavanje i uništenje na oba svijeta. Nakon toga je ubrzo došao dan Bedra.

***Kraj kratkog tumačenja
sure "El-Furkan".***

Allahu pripada svaka hvala i veličina!